

NOTITIE

Gemeente Nijmegen
Mevr. T. Martens
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

DATUM: 9 september 2019
ONS KENMERK: 18-0601/19.07393/AnKar
AUTEUR: G. Hoefsloot
PROJECTLEIDER: G. Hoefsloot
STATUS: Versie 1.0
CONTROLE: D.B. Kruijt

Vleermuisonderzoek NYMA- en Vasim-terrein, Nijmegen

Gemeente Nijmegen is voornemens om het NYMA- en Vasim-terrein te Nijmegen deels te amoveren, te renoveren en een nieuwe bestemming te geven. Bureau Waardenburg heeft in 2018 een quick scan flora en fauna uitgevoerd waaruit bleek dat de gebouwen op beide terreinen potentie hebben als verblijfplaats voor gebouwbewonende soorten vleermuizen (Karels, 2018). In het najaar van 2018 en voorjaar van 2019 heeft Bureau Waardenburg onderzoek gedaan naar vleermuizen.

Conclusie

Zowel het Vasim en NYMA gebouw hebben een functie als paarverblijf voor de gewone dwergvleermuis. Het terrein heeft daarnaast een foerageerfunctie en vleermuizen gebruiken een vliegroute op het terrein. Aantasting van deze functies betekent een overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Aanbevolen wordt om maatregelen te treffen waarmee negatieve effecten op vleermuizen en overtreding van verbodsbepalingen wordt voorkomen. Bij de uitvoering van werkzaamheden aan gebouwen en het rooien van vegetatie moet tevens rekening worden gehouden met het broedseizoen. Er zijn kansen om de functie van het plangebied voor vleermuizen en gierzwaluwen (verblijf- en nestplaatsen) te versterken.

Deze conclusie wordt hieronder toegelicht.

Toelichting

Plangebied

Het plangebied met een oppervlakte van ca. 8,0 ha ligt aan de rivier de Waal in het noordwesten van de stad Nijmegen. Tussen de Winselingseweg en de Waal ligt het voormalige fabrieksterrein van NYMA. Tussen de Winselingseweg en de Nymaweg ligt de voormalige fabriek Vasim. In het plangebied zijn geen bomen aanwezig met geschikte verblijfplaatsen zoals holten of scheuren in de stam.

Het NYMA terrein is grotendeels afgesloten. Op het terrein zijn in 2018 en 2019 diverse renovatiewerkzaamheden uitgevoerd zoals bestraten van het terrein. Een deel van het gebouw wordt gebruikt voor opslag van materieel van de aannemer. Aan de zijde van de brug is het skatepark van Stichting Waalhalla gevestigd.

Het voormalige fabrieksgebouw Vasim wordt gebruikt als atelier, werkplaats, kantoor en opslagruimte. Op het terrein rondom het gebouw is in 2019 een festival gehouden. De ligging van het onderzoeksgebied is weergegeven in figuur 1.

De bebouwing op het NYMA terrein en het Vasim terrein hebben geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen (Karels, 2018).

Figuur 1 Ligging plangebied (rood omcirkeld) noord en zuid van de Winselingseweg te Nijmegen. Bron: gemeente Nijmegen.

Voorgenomen werkzaamheden

Informatie over de voorgenomen ingreep is aangeleverd door de gemeente Nijmegen. De gemeente Nijmegen is voornemens het NYMA terrein om te vormen tot evenemententerrein. Daarnaast moet het plek bieden aan creatieve en kleine

ondernemers. Hiervoor wordt het bestaande fabrieksgebouw gerenoveerd en aangepast aan de eisen van deze tijd. De voorgenomen werkzaamheden voor het Vasim terrein zijn (nog) niet bekend. Uitgangspunt is dat er géén werkzaamheden plaatsvinden aan de kade langs de Waal (Karels, 2018).

Planning

De werkzaamheden worden uitgevoerd in 2020. De verdere planning van de werkzaamheden is niet bekend.

Methodiek vleermuisonderzoek

De methode van het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is gebaseerd op het vleermuisprotocol (versie 2017). Uitgangspunt daarvoor zijn de voorwaarden ten aanzien van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het onderzochte gebied is vijf keer tijdens geschikte weersomstandigheden bezocht, tweemaal in augustus - september 2018, gericht op paar- en overwinteringsplaatsen en driemaal in mei-juli 2019, gericht op zomer- en kraamverblijven. Een overzicht van de bezoekdata, -tijden en weersomstandigheden is gegeven in Tabel 1. Alle bezoeken zijn door twee vleermuisonderzoekers uitgevoerd die zich onafhankelijk van elkaar met fiets of lopend door het plangebied verplaatsten.

Tabel 1 Overzicht inventarisatiedata vleermuizen.

Data	Tijd veldwerk	Weer
23-08-2018	23:00-01:00u	15°C, droog, 1 Bft
13-09-2018	22:15-00:15u	12°C, droog, 1 Bft
16-05-2019	21:20-23:20u	12°C, droog, 3 Bft
12-06-2019	03:20-05:20u	15°C, droog, 1 Bft
25-06-2019	21:30-00:00u	28°C, droog, 1 Bft

Tijdens het veldwerk is gelet op roepende dieren en verblijfplaats indicierend gedrag (in- en uitvliegende dieren, baltsvluchten en zwermgedrag bij gebouwen). Gebieden waar vleermuizen vaak foerageerden zijn bepaald. Op 25-6-2019 is door één van de onderzoekers gepost bij het viaduct over de Nymaweg om het aantal passerende dieren te tellen die van een vliegroute gebruik maakten.

Apparatuur, materieel

Bij het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector van het type Petterson D240x. Daarnaast hadden de onderzoekers de beschikking over een led-zaklamp, waarmee o.a. zwermgedrag kan worden vastgesteld.

Onderbouwing veldwerk vleermuizen

Het veldwerk is in hoofdzaak gericht geweest op het vaststellen van *functies* voor vleermuizen, niet op het uitputtend vinden van *alle* verblijfplaatsen. Zomerverblijfplaatsen van solitaire vleermuizen kunnen zijn gemist. Het aantal paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de locaties worden bepaald door de waarnemingen van roepende mannetjes te clusteren en te kijken waar deze liggen ten opzichte van potentiële verblijfplaatsen. Territoria van gewone

dwergvleermuizen kunnen gemiddeld (150-)200 meter doorsnee zijn in stedelijk gebied (Sachteleben & Von Helversen, 2006). Binnen territoria zijn in stedelijk gebied vrijwel altijd meerdere paarverblijfplaatsen aanwezig.

Met de geleverde onderzoeksinspanning is een goed beeld verkregen van de *functies* van het plangebied voor de verschillende soorten vleermuizen.

Functie van het plangebied voor vleermuizen

Gewone dwergvleermuis kraamverblijfplaatsen

Er zijn geen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld.

Gewone dwergvleermuis paar- en zomerverblijven

Baltsende vleermuizen zijn op diverse locaties vastgesteld. Op basis van de waarnemingen zijn twee baltsterritoria aanwezig, een in het NYMA gebouw en een in het Vasim gebouw (figuur 2). Tijdens de twee ronden in 2018 werd ter hoogte van deze locaties sociale roep van de gewone dwergvleermuis gehoord. De dieren vlogen op en neer en lieten tijdens de vlucht een sociale roep horen. De vleermuis op het NYMA terrein vloog ook het gebouw in dat aan de rivierzijde open was en vloog vervolgens rondjes onder het plafond.

Gewone dwergvleermuis winterverblijven

Er zijn geen waarnemingen gedaan van zwermende dieren die wijzen op een functie van de bebouwing als winterverblijfplaats.

Gewone dwergvleermuis foerageergebied

Vleermuizen jaagden rondom de bebouwing op beide terreinen. Geschat wordt dat het plangebied door 10 tot 20 gewone dwergvleermuizen gebruikt wordt als foerageergebied. Foerageer locaties waar elke onderzoeksrondte 2 tot 5 dieren aan het jagen waren bevinden zich bij de wilgen aan de west zijde van het Vasimgebouw en ten noorden van het NYMA gebouw bij de rivierkade.

Gewone dwergvleermuis vliegroutes

Een vliegroute bevindt zich onder het viaduct over de Nymaweg (figuur 2). Op 25-6-2019 vlogen 20-30 dwergvleermuizen via deze route het plangebied in. De dieren vlogen vervolgens langs het Vasim gebouw via de oost en westzijde. De dieren gebruiken deze route om foerageergebied in het plangebied en langs de rivier te bereiken. Tijdens de ochtendronde op 12-6-2019 vlogen de vleermuizen via deze route terug naar het oosten.

Figuur 2 De twee paarterritoria en vliegroute van gewone dwergvleermuis.

Overige vleermuissoorten

Er zijn tijdens het veldwerk nog andere vleermuizen waargenomen. Rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en een niet verder gedetermineerde *Myotis* soort (waarschijnlijk meervleermuis of watervleermuis). Deze dieren vlogen in de onderzoeksperiode eenmaal over het plangebied en vertoonden geen gedrag dat wijst op een essentiële functie voor deze soorten.

Overige soorten

In het plangebied is in 2018 de bastaard kikker waargenomen in een betonnen bak waar water in bleef staan. In 2019 bleek deze bak droog te staan en zijn er geen kikkers of andere soorten amfibieën meer waargenomen. Tijdens de ronden in 2019 zijn drie territoria van zwarte roodstaart waargenomen in het plangebied. Steenmarters en sporen van deze dieren zijn niet aangetroffen.

Effectbeoordeling

Vleermuizen

De gedeeltelijke sloop, renovatie of wijziging van het gebruik van de bebouwing kan zorgen dat de paarverblijven van gewone dwergvleermuis hun functie verliezen. Het is niet bekend welke werkzaamheden plaats gaan vinden. Of er sprake is van aantasting van paarverblijven kan nu niet worden beoordeeld.

Het plangebied heeft een functie als foerageergebied en vliegroute voor gewone dwergvleermuis. Het is niet bekend welke werkzaamheden plaats gaan vinden. Als windluwe plekjes met begroeiing (+3m hoog) die niet verlicht worden in het plangebied aanwezig blijven en de rivierzijde van het plangebied niet verlicht wordt blijft geschikt foerageergebied aanwezig. De functionaliteit van de vliegroute kan worden behouden door te zorgen dat bij het viaduct over de Nymaweg geen extra verlichting wordt geplaatst en minimaal één zijde van het Vasim- en NYMA gebouw donker gehouden wordt zodat vleermuizen de rivieroever via een donkere en windluwe zone kunnen bereiken.

Overige soorten

Het plangebied wordt door de zwarte roodstaart gebruikt als broedgebied. In het broedseizoen (maart-juli) kunnen werkzaamheden aan gebouwen nesten van deze vogel verstoren.

Beoordeling Wet natuurbescherming

- Het vernietigen of aantasten van paarverblijfplaatsen van vleermuizen is een overtreding van de Wnb artikel 3.5 lid 1 en 4. Indien schade aan verblijfplaatsen niet te voorkomen is, is een ontheffing van de Wnb nodig. Om een ontheffing aan te kunnen vragen moet tevens het wettelijk belang van de ingreep worden onderbouwd en moeten alternatieven zijn onderzocht.
- Aanbevolen wordt om bij de herinrichting en het gebruik van het plangebied rekening te houden met een foerageerfunctie en vliegroute van gewone dwergvleermuis. Met een vleermuisdeskundige kunnen concrete maatregelen worden ontworpen die zorgen voor behoud van deze functies.
- Voor het vernietigen van nesten die in gebruik zijn en het verstoren van in gebruik zijnde nesten van vogels zodanig dat broedsels mislukken is geen ontheffing mogelijk. Het vernietigen en verstoren van in gebruik zijnde nesten moet worden voorkomen (zie randvoorwaarden hieronder).

Randvoorwaarden en aanbevelingen

- Aanbevolen wordt om met een vleermuisdeskundige maatregelen uit te werken waardoor het aanbod aan paarverblijfplaatsen, foerageergebied en de vliegroute duurzaam behouden blijven. Negatieve effecten op vleermuizen kunnen daarmee voorkomen worden. Om zekerheid te krijgen dat het bevoegd gezag instemt met de maatregelen kan het plan ter goedkeuring worden voorgelegd aan de provincie.
- Het verstoren en vernietigen van vogelnesten die in gebruik zijn moet voorkomen worden om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Dit kan door het rooien van beplanting en werkzaamheden aan bebouwing buiten het broedseizoen uit te voeren. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Wnb geen standaard periode gehanteerd. De lengte en de aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet voor het broedseizoen rekening gehouden worden met de periode maart tot augustus.

Kansen voor natuur

Het plangebied bevindt zich nabij de rivier, een belangrijk foerageergebied voor vleermuizen en gierzwaluwen. De bebouwing in het plangebied kan voor gebouwbewonende soorten vleermuizen geschikt gemaakt worden als kraamverblijf door delen van een spouwmuur toegankelijk te maken of grote vleermuiskasten in of aan het gebouw te hangen. De panden kunnen geschikt gemaakt worden als broedplaats voor gierzwaluwen door hoog in de gevels of in de betonnen silo van het NYMA gebouw nestholten te maken. Om de functionaliteit van deze maatregelen te garanderen wordt aanbevolen de verblijf- en nestplaatsen en de positie daarvan in de bebouwing te laten bepalen door een faunadeskundige.

Literatuur

- Karels, M.A., 2018. Quick scan Wnb NYMA- en Vasimterrein, Nijmegen. Kenmerk: 18-0418/18.04569/AnKar. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Sachteleben, J. & O. Von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, Museum and Institute of Zoology PAS.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met Gerlof Hoefsloot.

Akkoord voor uitgave: Kwaliteitszorg Bureau Waardenburg bv
D.B. Kruijt

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Nijmegen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl